

Tlačová správa
Bratislava, 7. máj 2020

Výsledky slovenských žiakov v oblasti finančnej gramotnosti v medzinárodnom hodnotení OECD PISA 2018

Slovenská republika sa zapojila aj **do tretieho cyklu testovania finančnej gramotnosti** v rámci medzinárodnej štúdie OECD PISA 2018. Finančná gramotnosť je doplnkovou doménou štúdie PISA, Slovensko sa dobrovoľne zapojilo do každého z doteraz realizovaných meraní finančnej gramotnosti (v rokoch 2012, 2015, 2018).

Do testovania finančnej gramotnosti sa v poslednom cykle **PISA 2018** zapojilo celkom **20 krajín**, vrátane Slovenskej republiky, z toho **13 krajín OECD** (Austrália, Kanada, Čile, Estónsko, Fínsko, Taliansko, Litva, Lotyšsko, Poľsko, Portugalsko, Slovenská republika, Španielsko a Spojené štáty americké) a 7 partnerských krajín (Brazília, Bulharsko, Gruzínsko, Indonézia, Peru, Ruská federácia a Srbsko). Úlohy z oblasti finančnej gramotnosti riešilo na celom svete v roku 2018 približne **117 000 žiakov**.

Slovenská republika otestovala finančnú gramotnosť 15-ročných žiakov **na vybranej vzorke 3 400 žiakov** všetkých typov škôl zapojených do štúdie PISA 2018. Testovanie finančnej gramotnosti PISA realizoval Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) v dňoch **16. - 27. apríla 2018** na vzorke **357 slovenských škôl**.

Cieľom tejto časti štúdie PISA 2018 bolo zhodnotiť úroveň vedomostí a zručností 15-ročných žiakov v oblasti financií, ktoré sú pre nich nevyhnutné k tomu, aby mohli robiť svoje finančné plány a rozhodnutia. Rovnako ako v ostatných sledovaných oblastiach (matematická, prírodovedná a čitateľská gramotnosť) aj v tejto oblasti sa štúdia PISA zamerala na **posúdenie schopností žiakov preukázať a aplikovať ich vedomosti a zručnosti v praxi**. Nemenej dôležitým cieľom tohto testovania je aj samotné medzinárodné porovnanie získaných výsledkov, ktoré môže krajinám priniesť odpovede na mnohé otázky týkajúce sa pohľadu mladých ľudí na finančnú oblasť ako aj jej postavenie v ich živote.

Aké výsledky dosiahli slovenskí žiaci vo finančnej gramotnosti?

Slovenská republika dosiahla vo **finančnej gramotnosti** v štúdii **PISA 2018** výkon na úrovni **481 bodov**, pričom priemer krajín OECD bol 505 bodov. Priemerné skóre slovenských žiakov sa tak nachádza **pod priemerom zúčastnených krajín OECD**. Porovnateľný výkon ako žiaci SR dosiahli žiaci z Talianska. V rámci krajín OECD dosiahlo signifikantne nižší výkon ako Slovensko iba Čile.

Z hľadiska trendov sme vo finančnej gramotnosti v **PISA 2018** zaznamenali **štatisticky významné zlepšenie výkonu slovenských žiakov** (až o 36 bodov) **oproti roku 2015**. V porovnaní s rokom 2012, kedy bolo testovanie v oblasti finančnej gramotnosti realizované po prvýkrát, je skóre slovenských

žiacov v roku 2018 o 11 bodov vyššie, čo však nepredstavuje signifikantný rozdiel. Znamená to, že **výkon slovenských žiakov dosiahnutý v roku 2018 je na úrovni výkonu z roku 2012**. Výkon slovenských dievčat a chlapcov bol v oblasti finančnej gramotnosti v PISA 2018 porovnateľný.

V treťom cykle štúdie sa do **rizikovej skupiny** zaradilo **21,2 % slovenských žiakov**, pričom v priemere krajín OECD túto skupinu tvorí 14,7 % žiakov. Žiaci patriaci do rizikovej skupiny nie sú schopní v základných súvislostiach riešiť a aplikovať v praxi otázky a problémy týkajúce sa financií. Ak porovnáваме percentuálne zastúpenie slovenských žiakov v rizikovej skupine s predchádzajúcimi cyklami štúdie PISA, vidíme, že v **roku 2018 bol percentuálny podiel žiakov zaradených do rizikovej skupiny o 13,5 percentuálneho bodu nižší ako v roku 2015 (34,7 %)**, pričom tento rozdiel je **štatisticky významný**. Rozdiel oproti roku 2012 (22,8 %) je 1,6 percentuálneho bodu, čo nie je štatisticky významné. Znamená to, že **percentuálny podiel žiakov, ktorí sa v roku 2018 zaradili svojim výkonom do rizikovej skupiny, je porovnateľný s rokom 2012**.

Na opačnej strane výkonového spektra môžeme voči cyklom 2015 a 2012 pozorovať v PISA 2018 **porovnateľné percentuálne zastúpenie** našich 15-ročných žiakov v tzv. **top úrovni** dosahujúce **7,2 % žiakov**. Je žiaduce, aby výsledkom vzdelávania bol čo možno najvyšší podiel práve takýchto najúspešnejších žiakov. **Percentuálny podiel žiakov v top skupine**, teda najvyššej výkonovej skupine, je **na Slovensku** oproti priemeru krajín OECD (10,5 %) vo finančnej gramotnosti **signifikantne nižší**.

Aké faktory ovplyvňujú výsledky žiakov z finančnej gramotnosti?

Vplyv socio-ekonomického zázemia na výkon žiakov vo finančnej gramotnosti je v Slovenskej republike **signifikantne vyšší** ako v priemere krajín OECD. Na Slovensku dosiahli žiaci s vyšším socio-ekonomickým statusom o viac ako 100 bodov vyššie skóre vo finančnej gramotnosti oproti žiakom s nižším socio-ekonomickým statusom, čo je **najvýraznejší rozdiel v rámci krajín OECD**.

Štúdia PISA si všíma aj odpovede žiakov v dotazníku, ktoré sú vyhodnocované ako sprievodné faktory ovplyvňujúce výkon žiakov v teste. Žiaci, ktorí v dotazníku uviedli, že informácie o finančných záležitostiach (napr. míňanie, sporenie, investovanie) získavajú **od svojich rodičov**, dosiahli **signifikantne vyššie skóre** v teste z finančnej gramotnosti oproti žiakom, ktorí uviedli, že od rodičov tieto informácie nezískavajú. Podobne žiaci, ktorí získavajú informácie o finančných záležitostiach **z internetu**, dosiahli **signifikantne vyššie skóre** v teste v porovnaní so žiakmi, ktorí prezentovali opačný názor. Zaujímavé je aj zistenie, že žiaci, ktorí získavajú informácie o finančných záležitostiach **od učiteľov**, dosiahli (po započítaní vplyvu ESCS) **rovnaký výkon** ako tí žiaci, ktorí informácie o finančných otázkach od učiteľov nezískavajú. **Slovenskí žiaci získavajú informácie o finančných záležitostiach prevažne od rodičov** (92,6 % žiakov vybralo túto možnosť v dotazníku) a **z internetu** (uviedlo ju 78,8 % žiakov).

Na základe sledovania ďalších faktorov ovplyvňujúcich výkon žiakov v oblasti finančnej gramotnosti bolo zistené, že **v krajinách OECD** má bankové konto 54 % 15-ročných žiakov a 45 % žiakov vlastní platobnú alebo debetnú kartu. Ďalej v krajinách OECD si priemerne 73 % žiakov za posledných 12 mesiacov kúpilo niečo online a 39 % žiakov uskutočnilo platbu prostredníctvom mobilného telefónu. Podobne aj **na Slovensku** približne **polovica 15-ročných žiakov** uviedla, že **má bankový účet, viac ako 75 % slovenských žiakov realizovalo za posledných 12 mesiacov nákup na internete, viac ako 40 % žiakov má platobnú kartu** a rovnaký podiel žiakov **za posledných 12 mesiacov uskutočnil platbu prostredníctvom mobilného telefónu**.

Žiaci, ktorí v dotazníku uviedli, že *majú platobnú kartu, za posledných 12 mesiacov nakupovali prostredníctvom internetu, či uskutočnili platbu mobilným telefónom*, **dosiahli signifikantne vyššie skóre** v teste finančnej gramotnosti v porovnaní so žiakmi, ktorí skúsenosti s uvedenými finančnými službami nemajú.

Ako definuje finančnú gramotnosť PISA?

Finančnú gramotnosť definuje PISA ako znalosť a pochopenie finančných pojmov a rizík; schopnosť, motivácia a sebadôvera jedinca využívať získané vedomosti s cieľom vykonávania efektívnych rozhodnutí v rôznych situáciách týkajúcich sa financií so zámerom zlepšiť finančnú situáciu jednotlivca i spoločnosti, a tým im umožniť zapojenie do ekonomického života.

Viac informácií, grafov a analýz v oblasti finančnej gramotnosti nájdete na stránke NÚCEM <https://www.nucem.sk/sk/merania/medzinarodne-merania/pisa/cyklus/2018>